

» () «

در ماده (۶۲) قانون برنامه سوم توسعه به دولت اجازه داده شده که دارایی‌های ثابت شرکت‌های دولتی که صد درصد (۱۰۰٪) سهام آن‌ها متعلق به دولت است را یکبار مورد تجدید ارزیابی قرار دهد. به‌رغم اجرای این ماده توسط برخی از شرکت‌های مهم از جمله شرکت ملی نفت، شرکت ملی پتروشیمی، هنوز عملکرد دقیقی در این رابطه از طرف دولت گزارش نشده است. عده‌ای از نمایندگان محترم طرحی را تحت عنوان تجدید ارزیابی شرکت‌های دولتی و واگذاری آن به بخش خصوصی موضوع ماده (۶۲) قانون برنامه سوم، جهت تشکیل کمیته‌ای با حضور نمایندگان دولت، سه نفر از نمایندگان مجلس، یک نفر کارشناس دادگستری و دو نفر از تشکل‌های غیردولتی، برای ارزیابی شرکت‌های موضوع ماده (۶۲) ارائه نموده‌اند.

۱. یکی از عوارض جانبی نرخ تورم بالا دور افتادن ارزش دفتری دارایی‌های ثابت بنگاه‌های اقتصادی از ارزش بازاری آن‌هاست. این امر از یک طرف باعث افزایش هزینه جایگزینی دارایی‌های مستهلک شده تا چندین برابر ارزش دفتری دارایی‌ها می‌شود و از طرف دیگر به دلیل تفاوت ارزش بازاری دارایی‌های ثابت بنگاه‌ها در مقایسه با ارزش دفتری، سود سرمایه ویژه‌ای (به قیمت جاری) در آن دارایی‌ها نهفته می‌شود.

۲. یکی دیگر از دلایل موضوع مزبور تضعیف ارزش پول ملی است. با تضعیف ارزش پول ملی، ارزش دارایی واحدی که به نحوی در مرتبط با ارزش‌های خارجی است که در حسابداری آن بنگاه‌ها انعکاس نمی‌یابد. آنچه بر این پیچیدگی در ایران می‌افزاید این است که بنگاه‌ها باید درصد استهلاك را نیز مطابق با قوانین وزارت امور اقتصادی و دارایی معین کنند.

۳. تجدید ارزیابی دارایی‌های استهلاك‌پذیر و اصولاً اعمال یک ضابطه که بتوان براساس آن ارزش واقعی دارایی‌های ثابت را محاسبه و در سرمایه شرکت رقم واقعی آن را قید کرد و نیز این رقم را پایه محاسبه استهلاك قرار داد بسیار مفید بوده و در جهت کارآمد کردن بازده سرمایه‌گذاری مؤثر است.

۴. از آنجایی که نحوه محاسبه استهلاك مبالغ حاصل از تجدید ارزیابی حسب آیین‌نامه اجرایی مربوط، منجر به کاهش سود سالانه و در نتیجه کاهش مالیات و سود سهام متعلقه به دولت می‌شود، مخالفت‌هایی از سوی دستگاه‌های ذی‌ربط در مورد عدم پذیرش شیوه‌های ارزیابی صورت گرفته است که این امر باعث تأخیر در روند فوق شده است.

۱. ماده (۶۲) قانون برنامه سوم توسعه، صرفاً ناظر بر ۲ دسته شرکت دولتی است: دسته اول شرکت‌های دولتی با تعلق ۱۰۰ درصد سهام به دولت و دسته دوم شرکت‌های دولتی با تعلق ۱۰۰ درصد سهام به شرکت‌های دولتی مزبور. بدین ترتیب اولاً شرکت‌های مادر تخصصی که در حال حاضر ۱۰۰ درصد سهام آن‌ها متعلق به دولت است مدنظر قرار می‌گیرند و ثانیاً از میان شرکت‌های زیرمجموعه شرکت‌های مادر تخصصی، صرفاً آن دسته شرکت‌هایی که ۱۰۰ درصد سهام‌شان متعلق به شرکت مادر تخصصی است را شامل می‌شود.

۲. با توجه به بند فوق و هدف طراحان، باید به این نکته توجه کرد که تجدید ارزیابی شرکت‌های دولتی مادر تخصصی که اکثراً ابقایی هستند کمکی به واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی نمی‌کند. در ضمن شرکت‌های دولتی با تعلق ۱۰۰ درصد سهام به شرکت مادر تخصصی نیز تعداد محدودتری نسبت به سایر شقوق شرکت‌های دولتی هستند و در نتیجه کمکی به خصوصی‌سازی نخواهد کرد.

۳. کمیته پیش‌بینی شده در طرح مذکور ترکیب کارشناسی ندارد، زیرا برای تجدید ارزیابی لازم است یا کارشناس رسمی دادگستری به طور اخص انتخاب شود یا کارشناس مورد پذیرش مجمع عمومی که علی‌الاصول باید متخصص امر باشد و این شخص از بخشی به بخش دیگر متفاوت است. به طور نمونه کارشناس بخش مخابرات، متفاوت از کارشناس بخش نفت یا حمل و نقل و نظایر آن است. ضمن این که کمیته پیشنهادی به نوعی اختیار مجامع عمومی را سلب می‌کند.

۴. در بند «ک» ماده (۸) قانون برنامه چهارم توسعه تصریح شده است که شرکت‌هایی که تجدید ارزیابی آن‌ها در دوران برنامه سوم توسعه میسر نشده باشد، مجازند تا آخر سال دوم برنامه چهارم توسعه برای یک بار، طبق مفاد ماده (۶۲) قانون برنامه سوم، (البته با اصلاحاتی) نسبت به تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت خود اقدام کنند. لذا در حال حاضر این اجازه تجدید ارزیابی وجود داشته و به قانون جدیدی در این ارتباط نیاز نیست.

«لایحه تجدید ارزیابی دارایی‌های اشخاص حقوقی» به شماره ثبت ۵۴ در تاریخ ۱۳۸۳/۴/۶ طبق تقاضای دولت در دستور کار مجلس شورای اسلامی قرار گرفته است.

این لایحه در حقیقت اصلاح ماده ۶۲ قانون برنامه سوم توسعه بوده و نحوه تجدید ارزیابی و مسائل مترتب بر آن را در بر می‌گیرد. لذا پیشنهاد می‌شود طراحان طرح موقع بررسی اهداف مورد نظر خود را در بررسی لایحه مزبور منظور نمایند.